

מזת יקזת הכר שזה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

"הרוגה עליך וכוונתך ודבוקה כד" (3)

תשעה באב עם האבלות אנו גם מתנחמים, ולכן יושבים על כסאות מתשעה באב בחצות להראות שאנו בטוחים בגאולה שבו תבא, וחדש 'מנחם אב' יהיה אב לכל המועדים ובו נתנחם על כל החרבנות שבגלות.

במדור זה אנו זוכים להמשיך את ספורו המרגש של ר' מנחם הברמן שליט"א שעבר חמש שנים של סבל וצער עצום בשואה האימה ואבד כמעט את כל משפחתו, ולמרות הכל הוא עומד וזועק אמונה טהורה. והוא מספר בעז ותעצומות את חסדי ה' עליו שהותיר אותו לפלטה גדולה להחיות עם רב - שלמרות שאובי ישראל הנאצים הארוזים שמו להם למטרה להכחיד את כלל ישראל - הקב"ה הצילנו מידם וכלל ישראל שוב עלה ומשגשג.

תקציר הספור משבוע שעבר: ר' מנחם הצטרף לאמו שהלכה לצד שמאל באושוויץ וכאשר התקרבו למשפחות הוא חש דפיקות חזקות על גבו) ה'ה זה אחד האסירים שצעק עלי. 'מה אתה עשה כאן? תחזר אחורה מיד ותעבר לצד ימין! לא הבנתי למה, אבל הבנתי שאני חיב לעשות כדבריו. מה שהתברר כנס, שבזכותו נותרתי בחיים. נופתי לאחי לשלום, והוא נופף לי חזרה. (תמונה עגומה שעד היום צרובה בזכרוני ואני חשב עליה בימים ובלילות). כשראיתי שלא מבחינים בי, חציתי בחזרה לצד

<<

לקח מהפרשה

עצם העפיה להתגלות מלכות ה' - זו אתה להא הנאלה

ענתה לנסתה לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו אם לא", ומטעם זה כלל ישראל נסעו וחנו על פי ה', שלא יחשבו בזמן חנייתם שהם באו להשתקע, אלא יבינו שהם באמצע תהליך של רכישת נאמנות לבורא ושל זכוה ורוממות הדעת.

וכשנתבונן בפרשתנו נראה דבר מעניין, התורה כותבת שמשה רבנו פרש את התורה הזאת באר היטב - בשבעים לשון - ויש להבין, הלא כל כלל ישראל דברו בלשון הקדש ומדוע

הצרך משה לפרש את התורה בשבעים לשון? אלא, שכשם שיש שבעים פנים לתורה כך לכל אחד בפרטיות יש את הדרך והמסלול שלו בעבודת ה',

ואת הנסיונות והקשיים שלו. ומשה רבנו פרש בשבעים לשון שרומזים לכל המדות הרעות שיש לאמות העולם, והיגו, שמשה הזהיר את כלל ישראל שכל אחד צריך לבחון את עצמו באלו מדות רעות הוא לקוי וכיצד להשתפר.

פרשה נפלאה זו צריכה להיות נר לרגלינו, כל אחד ואחד עובר מסעות שונות בחייו וצריך לזכר שזה הדרך שלנו להתקרב לבורא. כשם שבדור המדבר ה' נסה אותם בכל פעם בנסיונות אחרים, כך בכל דור ודור כל אחד ואחד מתנסה בנסיון שונה וצריך להיות חכם ולהתרומם על ידי

משה רבנו פותח את משנה תורה בתוכחה מתוקה לכלל ישראל לפי סדר מסעייהם, וזה המשך לפרשה הקודמת, שגם שם פרטה התורה בפרטיות את כל מ"ב המסעות שכלל ישראל נסעו במדבר, היות שכל מסע ומסע הנה עוד שלב בסלם העולה בית קל.

וזה שנאמר בפרשתנו: "ה' אלקינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה פנו וסעו לכם וגו'". הן אמות שבהרב זכו לקבלת התורה ולבנות

את המשכן, ועוד, אולם ה' צנה אותם להמשיך הלאה; כי בכדי להגיע לארץ ישראל - לקדשה - צריך ללכת ממסע למסע ולא להשאר באותה דרגה אלא לראות תמיד היאך אנו מתקדמים עוד בעבודת ה'.

וכשנתבונן במסעות של כלל ישראל במדבר נראה שהיו להם קשיים ונסיונות שונים, פעם היה חסר מים ופעם אכל, פעם היה את קרח ופעם את המרגלים, וכו' הלאה. בכל מסע היה נסיון שונה, וזה היה הצרוף שה' רצה לזכר את כלל ישראל - שיהיו נאמנים אליו יתברך גם כשיכנסו לארץ וישבו איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו - כמו שנאמר בפרשת עקב: "והכרת את כל הדרך אשר הוליקך ה' אלקיך זה ארבעים שנה במדבר למען

<<

הנפסיון.

וחפציו, כי הוא מבין שהוא בסך הכל כמה שעות באולם ואין לו מה להשקיע הרבה; כך בעולם הזה צריכה לנצל את הזמן לקנות עוד חיי נצח ולא להתעכב על דברים שוליים.

ימים אלו של בין המצרים הם ימים של חשבון נפש והתבוננות. בנביא עזרא מובא באריכות שבצומות היו כלם יושבים עם הנביא והוא היה מלמד אותם דעת ה', ואחר כך היו כלם יושבים ומפשפשים במעשיהם במה הם צריכים להשתפר; וכמוכא בפוסקים שעקר התענית לשוב בתשובה מהדרכים הרעים.

חז"ל באגדות על החרבן פותחים במשפט נורא 'אקמץא ובר קמוצא חרוב ירושלים, אתרנגולא ותרנגולתא חרוב טור מלכא' כן! כן! על דברים קטנים כאלו נחרב בית המקדש. כי כאשר אדם לא מבין שהנסיגות שיש לו הם בעצם מבחן אם יזכה להתעלות או שחס ושלום יגרם לחרבן, אזי הוא יחפש לנקם ולנטור ולא יעביר על מדותיו.

כאשר אדם טועה לחשב שהוא יחיה כאן לנצח הוא עומד על שלו בכל דבר, אולם כאשר אדם מבין שהוא בסך הכל ארץ, גם אם קשה לו עם השכן או עם החבר הוא יודע לומר וגם אם חלילה אדם נכשל בנפסיון הוא לא נפל ברוחו אלא מתכווץ לנפסיון הבא ועומד בו.

בכדי להגיע לארץ ישראל - לקדשה - צריכה להתעלות ממסע למסע ומנפסיון לנפסיון...

היצר מטעה אתנו שכביכול מה שבדיוק חסר לנו זה במקרה, אולם כאשר נדע שזה בדיוק הנפסיון וה' עומד ובוחן אתנו כיצד אנו עומדים במבחן - האם אנו מתמרמרים על הקשי או אם אנו מוציאים החוצה את המדות הרעות בזמן שקשה לנו - או שאנו עומדים בגבורה ובאמונה.

הקב"ה שגאל את כלל ישראל באותות ובמופתים ובקע להם את הים וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה - יכל גם לדאג שלא יחסר להם מאומה ושמתמיד יהיה להם מים אכל ובשר - אולם ה' לא עשה זאת, אדרבה, תמיד היה חסר להם משהו אחר, כי זה היה הנפסיון שלהם וזה מה שרומם אותם להיות בהכנעה ובקרבת ה' תמידית.

כך כל אחד ואחד עבר קשיים ונסיגות שונים, יש מי שלא מצליח בשדוכים ויש מי שקשה לו עם הילדים, יש מי שקשה לו בפרנסה ויש מי שקשה לו ללמוד או להתפלל או לשמור את עניו, ולא עוד אלא שגם כאשר מגיעה לאדם ישועה כלשהי שצפה לה זמן רב לפתע בא לו נפסיון אחר, כגון כשכבר אדם זוכה למצא את זווגו מתחיל לו נפסיון עם פרנסה ואז כשהוא מסתדר עם פרנסה קשה לו עם הילדים או עם הדירה, וכו' הלאה; כי בשביל זה באנו לעולם לעבר ממסע למסע ומנפסיון לנפסיון ולהתעלות על ידי כך.

הקב"ה אמר לאברהם אבינו אחרי נסיון העקדה: "כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה", העקדה הייתה בזמן שאברהם אבינו היה בן מאה שלשים ושבע שנים, וכבר קיים את כל התורה כלה וכבר עבר נסיונות רבים אולם רק עכשו נאמר: "כי עתה ידעתי...". היות שכל נפסיון רומם אתו לקב"ה יותר, ורק לאחר נפסיון העקדה זכה לדרגה מיחדת שלא זכה לה קדם לכן.

וכשם שדור המדבר היו צריכים להיות נכונים כל הזמן למסע הבא, כך עלינו לזכור תמיד שאנחנו בדרך; בכל מסע אנו מתעלים עוד ועוד לבוורא ומכינים עוד ועוד לטורקליו. כשם שקדם שאדם נסע הוא מכין מזודות לקראת נסיעתו, כך עלינו להכין צדה לדרך לקראת עולם הנצח שבו נתענג על ה' ונהנה מזיו שכינתו, נחטוף עוד מצוות ומעשים טובים, לא נשאר באותו מקום אלא נתקדם הלאה למסע הבא.

חז"ל אומרים: 'האי עלמא דמאי לבי הלולא', כשם שאדם לא ישקיע יותר מדי באולם שבו הוא מתחתן ולא יביא לשם מטות בכדי שיוכל לנחם שם וכן לא יביא לשם ארון בכדי שיוכל לשמור בו את מעילו

ולכן חז"ל מפרטים לנו באריכות את הנקמה שבערה בלבו של בר קמץא, וכן את האנשים שרבו עם צבא רומי על תרנגול ותרנגולת, ללמדנו שלא צריכה לריב על כל דבר; גם אם אדם נפגע הוא לא צריכה להחריב את העולם ולהזיק לכלם. וכענין שאמרו חז"ל שלא חרבה ירושלים אלא על שלא דנו בה לפנים משורת הדין, ועל זה נאמר "במסתרים תבכה נפשי" - על דברים שמסתתרים בעמק נבכי הנפש.

ידיע מהספרים הקדושים שבמים אלו ה' קרוב אלינו יותר, כי כאשר אדם עורך חשבון נפש ורוצה להתקרב לה' ולהתגבר על המדות הרעות - ה' פותח לו פתח של אולם - וצריכה לנצל את הימים האלה לראות היאך אנו בונים את החרבן שבתוך נבכי הנפש וכיצד אנו בונים את בית המקדש הפרטי שבלבנו; כשם שאמרו חז"ל: 'כל מי שיש בו דעה כאלו נבנה בית המקדש בימיו, וכאשר נזכה להתקרב לבוורא ולהתעלות מעל כל הקשיים והמכשולים נהפך את הנפסיון להתנשאות ורוממות.

ה' זכנו להתקרב אליו יתברך, ויתקיים בנו הפסוק: "שובו אלי ואשובה אליכם" בנחמת ציון ובבנין ירושלים, במהרה בימינו אמן.

פנינים לבין המצרים

עוצרים ממרוצת החיים ומתבוננים על הדעת שהיתה בבית המקדש, דעת של קרבת ה', שהכנהים הצדיקים היו מלמדים את העם, להתבונן כמה ה' אוהב כל אחד ואחד, כמה ה' מרעיף עלינו טוב, כמה טוב יש לנו שאנו בריאים, וכל אבר ואבר עושה את פעלתו כראוי.

והיו ממחישים זאת באברי הקרבן, וכן במעשה הקטרת שהיה נודף ריחו למרחוק, וכלם היו נזכרים בנשימות המתוקות שה' מנשים אותנו בכל עת, וכך בכל עבודה מעבודת בית המקדש, ולדעת הזו אנו מיחלים ומצפים, דעת של ספוק ורחמי, של שמחה והכרה בכל הטוב שמסובב אותנו. וכאשר אנו כוספים לבורא מתוך הקשי והלחץ, זה עצמו מביא לנו קרבת ה', וכן בפרטיות, אצל כל אחד ואחד - דוקא בזמנים של הסתרה, שגראה שלא הולך לנו, אזי זה הזמן לקנות נצח נצחים, לקנות נאמנות עם הבורא ברוך הוא, שרוצה שנהיה קרובים אליו.

העבודה שלנו בימים אלו לבדק ולבחן האם אנו גורמים לחרבן בית המקדש והאם אנו מעכבים את בנינו, וזה על ידי שנערך חשבון נפש האם אנו מצערים את הבריות חלילה או מחלישים את דעתם. והיות שקשה מאד להבחין בכך, עלינו להדבק לתלמידי חכמים וצדיקים ומהם נלמד במה עלינו להשתפר וכיצד, וכן להתחבר עם אנשים שהם טובי לב, כגון שאדם שיש לו טבע של קפדנות ורגז יתחבר עם אנשים שהם רגועים ושלוים.

וכשם שאדם מדקדק במצוות מאד, כגון שהוא בחן את האתרוג שלו שלא יהיה בו שום פגם - שבדאי זה חביב מאד לפני השם - כך, והרבה יותר מן ענינו לבחון את לבנו אם אנו עושים את רצון השם כראוי.

הימים הללו שבהם אנו נמצאים - מי בין המצרים, הימים של חדש אב, הם ימים שאנו קרובים מאוד לקב"ה. ימים שאנו

בתשעה באב אנו צמים משתי סבות: א. מצער על החסר הגדול שאין לנו עדין את בית ה'. ב. מרב צפיה שאנחנו עומדים ומיחלים לבית המקדש שבו נזכה לקרבת ה' שנזכה לביאת המשיח שנזכה במהרה בימינו אמן.

בגמרא ביומא (ט:) נאמר: "מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים... אמר רבי יוחנן טובה צפרנן של ראשונים מפרסן של אחרונים". ובאר הנצי"ב, שהיה בהם עקמומיות פנימית, למרות שכלפי חוץ היו צדיקים ועמלי תורה אך לא היה להם הליכות ישרות. וכמובא בגמרא שם שהיו אוכלים זה עם זה ודוקרים זה את זה בחברות שבשלושם, וללמד, שקשה מאד להבחין אם אדם הולך בדרך של אמת וישר.

פנינים מצויידים

למדנו שדוקא בזמן של החרבן צומחת הישועה. ולא עוד, אלא שפכל שהחרבן קשה יותר, כך הגאולה קרובה יותר ועלינו להתאזר בסבלנות ובאמונה. מסבה זו פסח ותשעה באב חלים באותו יום בשבוע, לרמז שדוקא בזמנים הקשים ביותר, צומחת הגאולה כהרף עין בכלל ובפרט.

ולפיכך בת"ב בחצות אנו קמים מהקרקע, לסמל שאנו לא בוכים על חרבן בית המקדש לכה, אלא על הדעת, ואנו מחזקים את עצמנו שביכולתנו להוסיף עוד לבינה לביהמ"ק, ומתמלאים באמונה ובצפיה לבנין בית המקדש, על ידי שנהיה חיוביים ונאמין בעצמנו ובכחותנו, ולא כאותה אמו של משיח, שחשבה רק על החרבן ולא האמינה בבנה שהוא המשיח, עד שבאה רוח סערה ולקחה אותו. כמובא בירושלמי שם.

למדנו שהיהלום יכול להיות בידו של האדם, והוא אינו מודע לכה, כענין שאמא של משיח לא ידעה שהגאולה נמצאת בידה ולפיכך עלינו להיות שמחים בטוב שהבורא נותן לנו, ולהעריך אותו, ואזי נזכה להגאל גאלת עולמים, אמן.

חדש מנחם אב הנו חדש של נחמה ובבחינת מה הוא יותר גבה מחדש אדר, כי חדש אדר הנו חדש שבו אנו שמחים על נס שהיה בעבר אולם בחדש אב כאשר אנו מצפים ומיחלים לבנין בית המקדש, אנו בונים את השלמות שתהיה שלנו היום ואת השלמות הכללית שתהיה לנו בעתיד בביאת המשיח; כענין שאמרו חז"ל שהנסים שהיו בפסח יתגמדו לעמת הנסים שיהיו בביאת המשיח, ולפיכך נקרא חדש זה - אב כי הוא עתיד להיות אב לכל המועדים.

ועלינו לדעת שכל צפיה וכל געגוע שאנו מתגעגעים למלכות ה' שתתגלה בעולם זה בעצמו מקרב את ביאת המשיח, גם אם חלילה יעבר תשעה באב ועדין לא נזכה שבינה בית המקדש, לא נשבר ולא נפל ברוחנו, כי אנו מאמינים בני מאמינים שעל ידי שהתרוממו בימים אלו מהגשמיות ולבנו התמלא בצפיה לקדשה וקרבת ה' - זה עצמו מקרב את הגאולה. ומה שעדין לא זכינו שמשיח באו זה רק מחמת שה' רוצה שנהיה יותר קרובים אליו.

זה שמובא בירושלמי (ברכות יז) שתקף אחר החרבן גולד משיח,

ימיו.

יודע מתי שבת ומתי חג. עבדנו ועבדנו בלי שום הפסקה, מסביבי אנשים הלכו ונחלשו עד שנפטר. הקצינים האכזריים הצליפו מכות אכזריות, היו גם 'קפואים' אכזריים ששתפו פעולה עם הנאצים והצליפו בנו את מכותיהם, עד היום צרובה בי מכה חזקה שקאפו אחד הצליף בגבי.

באחד הבלוקים שבמחנה היה תפלין של ראש, ובכל לילה כאשר הבנו שהשומרים עלינו נרדמו, במקום לישון היינו עומדים בתור להניח תפלין של ראש. כך, בקר מקפואי עצמות של 25 מעלות מתחת לאפס, עמדנו לילה בלילה בחוץ בכדי לזכות להניח כמה רגעים תפלין. כשהנחתי תפלין צעקתי צעקה פנימית מעמקי נשמתי: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד".

עד היום אני נזכר בערגה באותם רגעים שבהם זכיתי להתעלות מעל כל האכזריות של החיות הטורפות - הנאצים הארורים - ולהתייחד עם הבורא יתברך. הרגעים הללו הם אלו שהחזיקו אותי, ידעתי שנצח ישראל לא ישקר, וגם אם הנאצים הארורים שולטים בגופנו הם לא יכולים לשלט בנשמה הטהרה שלנו. ראיתי על בשרי שה' ממית ומחיה, הייתי מוכן למסור את עצמי על קדוש שמו יתברך כמו שעשו שאר בני משפחתי.

בשנת תש"ה הנאצים התחילו להפסיד בקרבות והרוסים התקדמו לכוון המחנה, והנאצים הארורים הוציאו אותנו לצעדת המוות. הלכנו חמשה ימים עם פרוסת לחם שנתנה לנו פעם אחת בכל יום ושלג שאכלנו מהרצפה. בקשי היה לנו פח לזוז, וההליכה בקר המקפואי היתה קשה מנשא, כל מי שנפל נורה במקום.

אחר כך שאלו מי פחות מגיל 18, הרמתי יד ואז לקחו אותי למחנה בוכנוואלד, שם שכנו אותי עם עוד ילדים כאשר כל 13 ילדים ישנים על דרגש אחד.

באותו זמן נכנס לי כדור לצלעות - וגם אז נצילתי בחסדי ה' - בקשתי משני אנשים שיוציאו לי את הכדור מהצלעות, ואחר כך הם לקחו חלצה שהיתה של אחד מהקדושים ועצרו לי את שטף הדם, וכך נותרתי בחיים.

המשך בשבוע הבא אי"ה

לקחו אותנו למקום שהיו בו הרבה כסאות עם מדף קטן לצד כל כסא, ופקדו עלינו להניח את היד על המדף, ואז עבר אחד האסירים עם עגלה שהיה עליה דוד של דיו רותח ועם מזרק שבראשו מחט עבה דקר אותי שלשים דקירות, והזריק לתוך נדי מהדיו הרותח שהגיע עד העצם ממש, כשמאחוריו עומד קצין אס אס אכזר שמפקח שהכל נעשה לפי התכנית. מני אז הפכנו למספרים, כי הם רצו שלא נרגיש שום חשיבות. לא קראו לי יותר בשמי 'מנדל', אלא מספר 110111.

גלחו את כל השערות שלנו ולקחו אותנו למקלחות, שם צונו עלינו לטבל בברכה מכלוה. זה היה כל כך נורא, הכלור שרף לי את כל הגוף, וגרם לי לכויות נוראות. אחר כך נתנו לנו ללבש בגדי אסירים שלא היו אלא מכנסים וחלצה דקים ונגלי בית מעץ, העמידו אותנו בשורה ושאלו מי יודע לעבד בחקלאות. אני שהייתי עוזר בגנה של סבי וסבתי, הרמתי יד, ולקחו אותי למחנה בירקנאו. משם יצאתי בכל בקר לשדות, עבדתי מחמש בבקר ועד הלילה תחת השמש הקופחת. בבקר הביאו לנו פרוסת לחם דקה עם כוס תה, בצ'הרים כוס מרק ובערב כוס תה. זה היה כל האכל שלנו. העבודה הקשה עם האכל הדל היו קשים מנשא.

אגב, תלמידי חכמים הפוסקים שהיו עמנו במחנה, פסקו שלא צריך לברך על הלחם אפלו ברפת המוציא, כי לא היה בו לא חטה ולא שעורה, והוא היה עשוי מלכלוך שנגאפה.

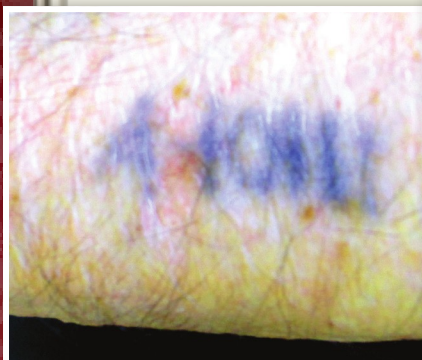
אחר כך העבירו אותי לאושוויץ, שם היה את ה'זונדר-קומנדו' שעבדו בתוך המשורפות, עבודות מזעזעות שאי אפשר להעלותם על גבי הכתב. היו שם גם ה'אויס-קומנדו' שאתם עבדתי בחוץ. התפקיד שלנו היה לגרף את כל האפר של המשורפות לנחל. הבנתי שכל משפחתי נעקדו על קדוש ה', היה קשה לי לעפל את הדברים, אך לא היה לי זמן לחשב על כך כי הייתי עסוק בפחד והאימה שהיו מנת חלקי ובעבודה המפרכת, לצד הרצון להשאר בחיים.

כך התגלגלתי מעבודה לעבודה כשכל עבודה קשה מחברתה. תקופה גם הייתי צריך לערבב את הפסלת של כל יושבי המחנה עם קש בכדי שיזבלו עמם את השדות, הריח והצחנה שם היו בלתי נסבלים. אחר כך עבדתי כעגלון, הייתי מוביל כל יום חלב לקציני אס אס ולבלוק 10 באושוויץ, שבו היו הנאצים הארורים ימ"ש עורכים נסיונות... שם גם שהה האדמו"ר מקאליב זי"ע. ראיתי בעיני חלב חם וטרי בכל יום, אבל כמובן שלא זכיתי לשתות ממנו, הייתי צריך להסתפק בלחם צר ומים לחץ.

בכל לילה ישנו תשעה אנשים על דרגש אחד מעץ, מי חשב על שמירה או כרית. ישנו בצריפים עלובים עם קר מקפואי עצמות. מרב שלא היה מקום על הדרגש הצרכנו לישון על הצד כשבאמצע הלילה כלם מתעוררים ומחליפים צד. ככה עברו עלי חמש שנים כשאני לא

ר מנחם בבגדי אסיר לפני צאתו ממחנה בוכנוולד

המספר שחרוט לאות על ידו של ר' מנחם